

NOTITIE

Gemeente Amersfoort

Postbus 4000

3800 EA Amersfoort

DATUM: 10 december 2021
ONS KENMERK: 21-0516/21.08627/MarBo
UW KENMERK: E-mail 20-07-2021
AUTEUR: [REDACTED]
PROJECTLEIDER: [REDACTED]
STATUS: versie 2.0
CONTROLE: [REDACTED]

Notitie beoordeling effecten van sloop Hamhuis en verwijderen zes bomen in 't Hammetje op vleermuizen

Gemeente Amersfoort is voornemens om het gebied 't Hammetje te herinrichten. Het Hamhuis zal gesloopt worden, er worden wandelpaden en een recreatiepark aangelegd en er komt een horeca- en een maatschappelijke voorziening. Bureau Waardenburg heeft op basis van een bomeninspectie en vleermuisonderzoek de effecten van deze ingreep op vleermuizen beoordeeld in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb).

Conclusie

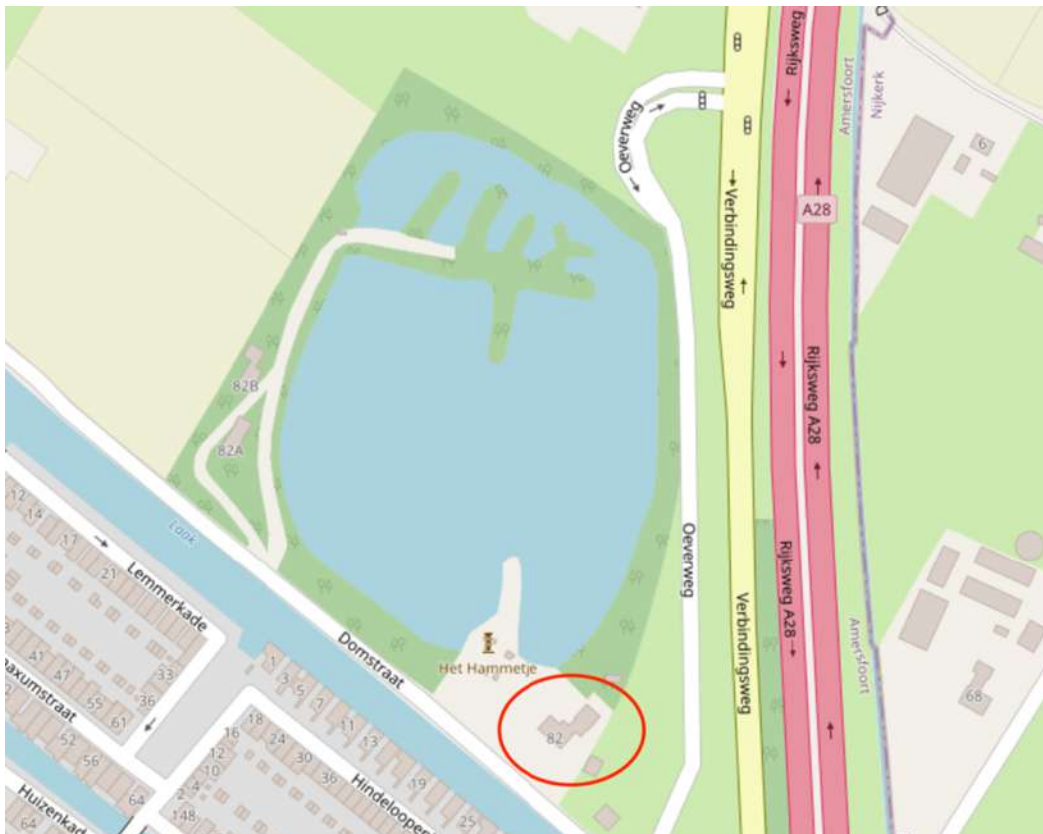
Bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van vleermuizen om negatieve effecten op deze soorten - en daarmee overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb - te voorkomen. Er zijn maatregelen (randvoorwaarden) beschreven waarmee overtreding van verbodsbepalingen kan worden voorkomen.

Deze conclusie wordt hieronder toegelicht.

Toelichting

Plangebied

Figuur 1 Ligging hamhuis (rood omkaderd).

Het onderzoeksgebied bestaat uit het Hamhuis (figuur 1) en zes bomen die verspreid rond de plas van 't Hammetje liggen. Het gaat hierbij om de bomen met nummers: 97768, 98113, 97843, 97884, 97887, 98071 (bron: bomeninventarisatie Treevision, 2020). Dit zijn bomen met fauna relevante aspecten (aanwezigheid scheur stam, holte(n) stam, spechtengat(en) kroon en klimbeplanting stam en kroon) die op basis van het voorlopig ontwerp verwijderd zouden moeten worden.

Voorgenomen ingreep

Informatie over de voorgenomen ingreep is aangeleverd door Gemeente Amersfoort. Het Hamhuis zal gesloopt worden, er worden wandelpaden en een recreatiepark aangelegd en er komt een horeca- en een maatschappelijke voorziening. In het Hammetje worden wandelpaden aangelegd en er komt een horeca- en een maatschappelijke voorziening. Enkele bomen worden verwijderd (loofbomen, vooral wilg, populier en esdoorn) en nieuw aangeplant. De verschillende folies blijven behouden, waarbij de bouwkundige staat het niet toelaat, om er interactie met het publiek toe te staan. Daarnaast is er op dit moment geen geld beschikbaar voor de instandhouding van de bouwwerken.

Wettelijk kader

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de soortenbescherming zoals opgenomen in de Wnb. Bij toepassing van de Wnb worden drie beschermingsregimes onderscheiden: *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn*, *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn* en *Beschermingsregime andere soorten*. Vleermuizen vallen onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn.

Methodiek onderzoek

Voorliggende toetsing in het kader van de Wnb is opgesteld op basis van een volledig vleermuisonderzoek in 2017 (Boonman 2017) en 2021 (deze notitie). Effecten van de voorgenomen ingreep op de functie van het plangebied voor vleermuizen zijn bepaald en beoordeeld.

Bureau Waardenburg heeft van de gemeente Amersfoort een lijst ontvangen van bomen waarvan de kap is voorzien én die mogelijk geschikt zijn voor vleermuizen omdat ze holtes, spleten of loshangend schors hebben. Deze zes bomen zijn geïnspecteerd door in de bomen te klimmen met een klimuitrusting op 21 juli 2021. Tijdens deze inspectie is met een endoscoop bepaald of de bomen daadwerkelijk een functie kunnen hebben als verblijfplaats voor vleermuizen. Holtes kunnen zeer ondiep zijn of veel water bevatten waardoor ze ongeschikt zijn als verblijfplaats. Daarnaast is in de holtes gezocht naar (sporen van) vleermuizen.

De potentieel geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen zijn onderzocht volgens de richtlijnen van het vleermuisprotocol 2021. Uitgangspunt daarvoor zijn de voorwaarden ten aanzien van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Hiervoor zijn zes veldbezoeken gebracht: een inspectie overdag, driemaal in mei-juli gericht op zomer- en kraamverblijven en tweemaal in augustus - september gericht op paar- en overwinteringsplaatsen (tabel 1). Het Hamhuis heeft één verdieping en een kleine zolder die ongeschikt is voor vleermuizen (Boonman 2017). Tijdens de inspectie op 21 juli 2021 is gezocht naar uitwerpselen van vleermuizen op de muren aan de bovenzijde van de gevel / net onder de boeiboorden.

Het veldwerk is lopend uitgevoerd door één persoon. Het kost ongeveer 2 minuten om rond het Hamhuis te lopen. Tijdens het veldwerk is gelet op roepende dieren en verblijfplaats indicierend gedrag (in- en uitvliegende dieren, baltsvluchten en het zwermgedrag bij woningen). Bij met name ochtendronden is vooraf rekening gehouden met het relatief korte tijdsvenster waarbinnen wordt gezwerm. Tijdens het veldonderzoek is gelet op sociale geluiden van vleermuizen rond uitvliegtijd. Vlak voor het uitvliegen van vleermuizen uit een verblijfplaats kunnen sociale geluiden worden gehoord. Deze geluiden kunnen dan de verblijfplaats 'verraden'. Met name kraamgroepen laatvliegers (op het moment dat de jongen wat groter zijn) vertonen luidruchtig gedrag kort voor het uitvliegen.

Apparatuur, materieel

Er is bij het vleermuisonderzoek gebruik gemaakt van een batdetector van het type Petterson D240x, voorzien van opname apparatuur (Edirol). Geluidsopnames van lastig

van elkaar te onderscheiden soorten zijn met het programma BatSound. De onderzoeker heeft daarnaast ook een led-zaklamp, waarmee zwermgedrag kan worden vastgesteld. De bezoeken zijn uitgevoerd bij goede weersomstandigheden.

Tabel 1 Overzicht data en weersomstandigheden inventarisatie vleermuizen, Hamhuis.

Datum	Tijd (u)	Weer	Aantal tussenliggende dagen t.o.v. de voorgaande vergelijkbare ronde
02 juni 2021	21:45 – 23:45	16-13°C, 1 Bft, geen neerslag	
29-06-2021	22:00 - 0:00	17-16°C, 1 Bft, lichte neerslag	27
07-07-2021	03:00 – 05:10	13-12°C, 3 Bft, geen neerslag	nvt
20-07-2021	21:45 – 23:45	17-15°C, 2 Bft, geen neerslag	21
21-07-2021	Overdag	23°C, 2 Bft, geen neerslag	nvt
03-09-2021	22:00 – 0:00	14-13°C, 3 Bft, geen neerslag	nvt
29-09-2021	21:00 – 23:00	12-10°C, 4 Bft, geen neerslag	26

Functie van het plangebied voor beschermde soorten

Bomeninspectie

Geen van de zes geïnspecteerde bomen is potentieel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. 98071, 97887 en 98113 betreft met klimop begroeide bomen. Nergens waren holtes aanwezig die door de klimop vanaf de grond niet konden waargenomen. 97768 is een populier met een brede spleet in de stam. De holte is zeer vochtig en biedt onvoldoende bescherming tegen predatoren zoals marters. Er is geen donker of smal gedeelte van de holte waar vleermuizen kunnen verblijven.

97843 is een treurwilg met een zeer ondiepe inrottingswond, hier is feitelijk geen holte aanwezig. 97884 is een vederesdoorn met ondiepe holtes zonder bescherming tegen zonlicht en regenwater. In bijlage I zijn foto's van de holtes weergegeven.

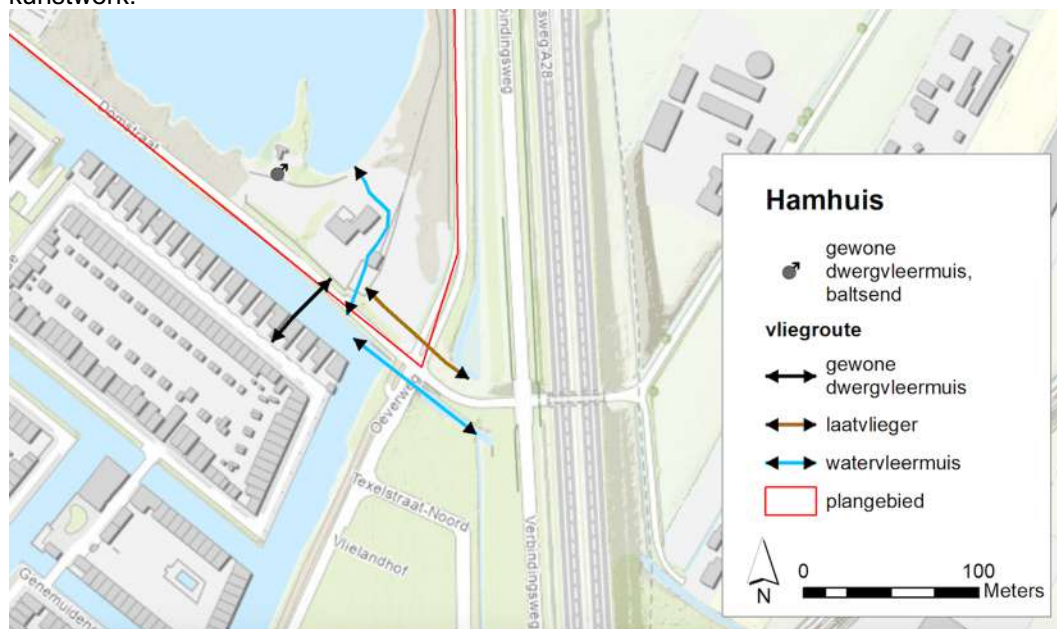
Omdat potenties ontbreken, zijn deze bomen niet meegenomen bij het vleermuisonderzoek (nachtelijke rondes).

Hamhuis

Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn net als in 2017 niet in het Hamhuis aangetroffen. Er is een vliegrouete van watervleermuizen aanwezig. Dieren vliegen 's avonds vanaf de Laak naar het meer van het Hammetje en vliegen daarbij over het Hamhuis (figuur 2). Het meer heeft een belangrijke betekenis als foerageergebied voor vleermuizen. Er vliegen grote aantallen watervleermuizen, gewone dwergvleermuizen, ruige dwergvleermuizen, laatvliegers en rosse vleermuizen. Door de duiker onder de A28 naast de Domstraat vliegen dagelijks 50-100 watervleermuizen (Brekelmans & Boonman 2012), een deel hiervan vliegt naar het meer van het Hammetje. Daarnaast zijn gewone dwergvleermuizen

waargenomen die 's avonds de Laak oversteken vanuit Vathorst naar het Hammetje. Laatvliegers bereiken het gebied 's avonds vanuit Nijkerkerveen. Een baltsende gewone dwergvleermuis werd net als in 2017 waargenomen in de directe omgeving van het kunstwerk.

Figuur 2 Vliegroutes vleermuizen en baltsende gewone dwergvleermuis.

Effecten van de ingreep

De geplande werkzaamheden leiden niet tot vernietiging of versterking van verblijfplaatsen omdat deze niet aanwezig zijn in het Hamhuis en de te kappen bomen.

De vliegroute van watervleermuizen over het Hamhuis kan verstoord worden door verlichting binnen het actieve seizoen 1 april – 1 november tussen zonsondergang en zonsopkomst. Dat kan verlichting van een parkeerplaats zijn, verlichting gedurende de sloop of bouwwerkzaamheden of verlichting van de toekomstige horecagelegenheid.

Het meer van het Hammetje is een belangrijk foerageergebied voor diverse vleermuissoorten. Negatieve effecten op lichtschuwe soorten zoals de watervleermuis zijn mogelijk door verlichting aan te brengen die het meer verlicht of wanneer door de kap van bomen aan de oostzijde van het meer, de verlichting van de Oeverweg meer invloed kan uitoefenen. De straatverlichting wordt nu nog grotendeels afgeschermd door de hoge bomen (figuur 3). Wanneer deze gekapt worden zal de verlichting op het meer toenemen. De invloed van de hiernaast gelegen A28 blijft beperkt omdat deze achter een geluidswal ligt. Wanneer door het verwijderen van bomen en struiken op de oevers er op het meer geen luwe zones meer overblijven dan kan dit de functionaliteit van het meer als foerageergebied negatief beïnvloeden.

Beoordeling Wet natuurbescherming

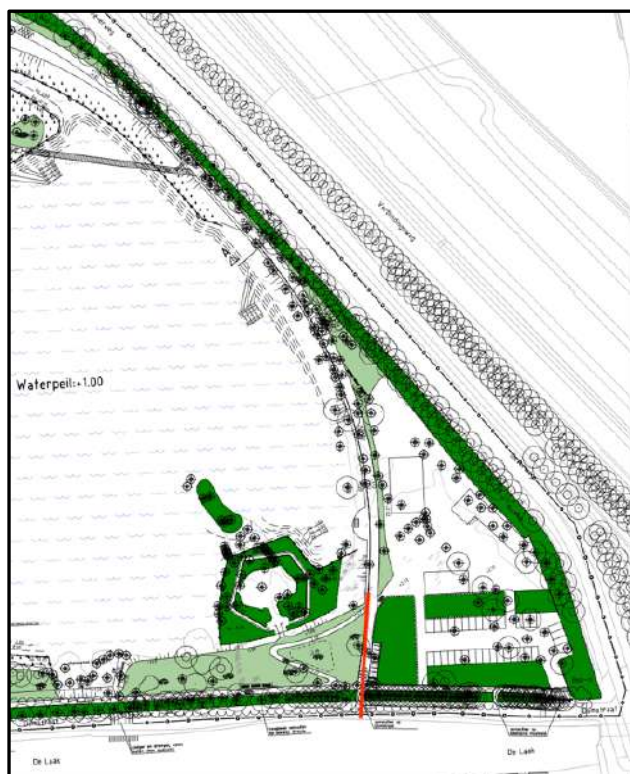
- Het vernietigen of aantasten van verblijfplaatsen van vleermuizen (inclusief hun essentiële vliegroutes / foerageergebieden) is een overtreding van de Wnb artikel 3.5 lid 1 en 4. In de paragraaf hieronder worden maatregelen genoemd waarmee

overtreding van verbodsbepalingen kan worden voorkomen. Indien aan deze randvoorwaarden niet kan worden voldaan, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Om een ontheffing aan te kunnen vragen moet het wettelijk belang van de ingreep worden onderbouwd en moeten alternatieven zijn onderzocht.

Figuur 3. Verlichting Oeverweg.

Figuur 4. Geschikte locatie voor onverlichte corridor.

Randvoorwaarden voor werkzaamheden in het kader van de voorgenomen ingreep

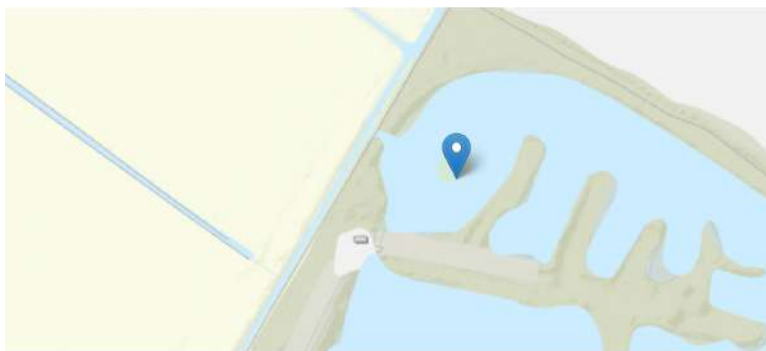
Er zijn twee manieren waarop effecten op de aanwezige vliegrouete van watervleermuizen kunnen worden voorkomen. **1.** Door een beschutte, onverlichte corridor van enkele meters breed te realiseren tussen de Laak en het meer van het Hammetje in de zuidoosthoek van het Hammetje (figuur 4). **2.** Indien het niet mogelijk is een onverlichte strook in te richten dan dient verlichting aangepast te worden om verstoring te voorkomen. In de periode tussen 1 april en 1 november dient verlichting:

- Beperkt te zijn wat betreft lichtsterkte (geen bouwlamp of straatverlichting)
- Vanaf geringe hoogte (2-3 m) naar beneden gericht te zijn
- Bij voorkeur een kleur te hebben die vleermuizen slecht kunnen waarnemen (rood / amber).

Het meer dient onverlicht te blijven. Het aanbrengen van verlichting op het vlonderpad is daarom niet mogelijk. De bomen aan de oostoever van het meer ter hoogte van de straatverlichting van de Oeverweg dienen gespaard te blijven om te voorkomen dat het meer zal worden aangelicht. Bij harde wind dienen luwe zones aanwezig te blijven. Concreet betekent dit dat de kap van bomen en struiken terughoudend moet worden uitgevoerd zodat aan meerdere zijden van het meer hogere begroeiing aanwezig blijft die dient als windbreker.

Overige waarnemingen

Op 21 juli werd in een treurwilg op een eiland (figuur 5) een gebruikt sperwernest aangetroffen. Dit nest is jaarrond beschermd. Daarnaast broeden in 't Hammetje enkele blauwe reigers. Deze nesten zijn niet jaarrond beschermd. Volgens de bewoners van de Domstraat 82 komen in het Hammetje eekhoorns voor.

Figuur 5. Locatie van de nestplaats van sperwer op een eiland.

Literatuur

- Brekelmans, F.L.A. & M. Boonman, 2012. Monitoring vleermuizen Corlaer. 2009, 2010 en 2012. Rapport 12-178. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Boonman, M. 2017. Vleermuisonderzoek Hamhuis, Amersfoort. Notitie met kenmerk 17-0357/17.07248/MarBo Bureau Waardenburg, Culemborg.

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met [REDACTED]

Akkoord voor uitgave: Kwaliteitszorg Bureau Waardenburg bv

Paraaf: [REDACTED]

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Amersfoort

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg, Varkensmarkt 9 4101 CK Culemborg, 0345 51 27 10, info@buwa.nl, www.buwa.nl

Bijlage I Foto's boominspectie

97768 Populier met grote spleet in stam.

97843 Treurwilg met inrotingsgat

97884 vederesdoorn met ondiepe holtes